

Gymnázium Františka Křížika, s.r.o.

MANUÁL PRO PSANÍ MATURITNÍCH PRACÍ

Plzeň 2013

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI PRÁCE	3
2.1 TITULNÍ LIST	3
2.2 OBSAH	4
2.3 ÚVOD.....	4
2.4 VLASTNÍ TEXT	5
2.5 ZÁVĚR.....	6
2.6 POZNÁMKOVÝ APARÁT	6
2.7 PRAMENY A LITERATURA.....	6
2.8 PŘÍLOHY	6
3. VĚDECKÝ APARÁT.....	7
3.1 FUNKCE POZNÁMKOVÉHO APARÁTU.....	7
3.2 TYPY POZNÁMEK	8
3.2.1 <i>Poznámka ke publikacím vztahujícím se obecně k problematice.....</i>	8
3.2.2 <i>Poznámka k odborné problematice .....</i>	8
3.2.3 <i>Poznámka k speciálním odborným údajům .....</i>	8
3.2.4 <i>Poznámka k nepřímé citaci.....</i>	8
3.2.5 <i>Poznámka k přímé citaci.....</i>	8
3.2.6 <i>Rozšiřující poznámka.....</i>	8
3.2.7 <i>Poznámka k vlastnímu textu.....</i>	8
3.3 ZÁSADY CITACE	8
3.4 ODKAZY NA PRAMENY	9
3.4.1 <i>Co je to pramen?.....</i>	9
3.4.2 <i>Nevydané prameny .....</i>	9
3.4.3 <i>Vydané prameny.....</i>	9
3.4.4 <i>Orální prameny .....</i>	10
3.4.5 <i>Odkazy na internet .....</i>	10
3.5 ODKAZY NA LITERATURU.....	11
3.5.1 <i>Citace z monografie .....</i>	11
3.5.2 <i>Citace ze sborníků.....</i>	13
3.5.3 <i>Citace z novin .....</i>	13
3.5.4 <i>Citace z časopisů.....</i>	15
3.5.5 <i>Citace z nepublikovaných prací .....</i>	15
3.5.6 <i>Opakované citace .....</i>	15
3.6 SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	16
3.6.1 <i>Prameny.....</i>	16
3.6.2 <i>Literatura.....</i>	16
4. ZÁVĚR	17

1. ÚVOD

Níže uvedené instrukce se týkají zejména *maturitní práce*. Nicméně každá seminární práce musí mít pevnou formální úpravu a určitou obsahovou strukturu, proto uvedené zásady je nutno respektovat i pro ni. Instrukce nemají výběrový charakter, ale jsou závaznou normou odvozenou od metodologie a postupů vědecké práce. Písemná práce musí vyhovovat po obsahové i formální stránce, přičemž řešení odborné problematiky pomocí maturitní (či seminární) práce je praktickou přípravou studenta gymnázia na vysokoškolské studium. Student by tak měl získat výhodu právě při řešení obdobných prací zadávaných většinou vysokých škol v ČR i ve světě.

Každá vysoká škola, dokonce téměř každá z fakult příslušných VŠ, má vlastní pravidla pro zpracování seminárních, bakalářských a diplomových prací, proto také není zaručeno, že tato pravidla budou s nimi totožná. Cílem zpracování maturitních, ročníkových a seminárních prací je však spíše osvojit si práci s poznámkovým aparátem na základě vymezených pravidel. V případě zvládnutí takové dovednosti, nebude pro studenty případný přechod na obdobná pravidla jednotlivých vysokých škol žádným problémem.

2. FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI PRÁCE

2.1 Titulní list

Maturitní práce a seminární práce musí obsahovat tyto údaje (studenti obdrží vzor):

nahoře: celý název školy a ročník, který student navštěvuje

uprostřed: jméno autora, název práce, případný podnázev, označení (např. maturitní práce, seminární práce, samostatná práce atd.)

dole: jméno vedoucího práce; místo a rok.

Maturitní práce musí obsahovat čestné prohlášení, které je umístěno v dolní části druhé strany. Student by si měl jeho prostřednictvím uvědomit, že je třeba při koncipování písemných prací dodržovat také jisté etické normy (nepřípustnost plagiátorství apod.).

Vzor čestného prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto maturitní práci vypracoval(a) samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne *datum*

podpis

2.2 Obsah

Je v něm uvedeno členění práce na jednotlivé části s číselným označením, včetně podkapitol. Hlavní kapitoly musí být označeny arabskými číslicemi. Podkapitoly jsou označovány arabskými číslicemi v desetinném třídění. Prostor mezi názvem kapitoly (podkapitoly) a uvedením čísla strany je vytečkován, např.:

3. Arabsko-izraelský konflikt	11
3.1 Válka za nezávislost	11
3.2 Suezská krize	13

V obsahu musí být uvedeny všechny důležité části včetně použitých pramenů a literatury.

2.3 Úvod

Musí obsahovat tyto náležitosti:

- vymezení cíle a tématu práce;
- zdůvodnění výběru tématu; autorovo východisko (věcné, teoretické nebo metodologické);
- časové a obsahové vymezení (popřípadě také geografické);
- zhodnocení dosavadního zpracování tématu;
- podrobné vysvětlení a zdůvodnění členění práce;
- charakteristiku použitých pramenů a literatury, podrobnější analýzu relevantních titulů a jejich zhodnocení; nelze utíkat k všeobecným konstatováním a výčtům (ty jsou v soupisu literatury);
- eventuelně poděkování vedoucímu práce.

Tento úvod není formální částí práce (a nelze jej zaměňovat za vstupní část do výkladu), ale slouží jak autorovi, tak čtenáři k tomu, aby si uvědomil základní metodologické postupy a kroky při koncipování pojednání, reflektoval místo studie v historiografii a hledal širší souvislosti tématu, o němž píše. Úvodu je třeba věnovat mimořádnou pozornost z hlediska obsahu i rozsahu.

2.4 Vlastní text

Vlastní text práce by měl být veden logicky, korektně a v souvislostech. Často se stává, že studenti vytrhují informace z kontextu, popř. se dopouštějí unáhlených soudů bez důsledné argumentace, což snižuje kvalitu jejich práce.

Kromě členění na kapitoly a podkapitoly jsou používány také odstavce. Autor musí dbát na logiku textu. Odstavce jsou vytvářeny prostřednictvím nastavením odstavce (MS Word, FORMÁT/Odstavec/Speciální/první řádek), klávesy Tab nebo 5–10 (jednotně zvolený rozsah) úhozy zleva.

Písmo velikost 12, řádkování 1,5, typ: Times New Roman (poznámky pod čarou jsou automaticky nastaveny na Times New Roman, velikost 10, řádkování 1 – to neměňte).

Strana je formálně upravena zarovnáváním do bloku.

Každá strana práce musí číslo stránky, nejlépe dole uprostřed. Titulní strana je číslo jedna, avšak na titulce nebude toto číslo uvedeno. Číslo se tak objevuje až pod prohlášením na straně dvě (lze nastavit ve funkci číslování stránek – MS WORD, VLOŽIT/Číslo stránek...)

Žádoucí je začínat novou hlavní kapitolu vždy na novou stranu.

Číslovky do deseti se zpravidla vypisují, nad deset se používají arabské číslice. Uvnitř tvaru číslovek nepíšeme tečky (ne 1.000).

U osobností je třeba uvádět křestní jméno a příjmení – celé křestní jméno poprvé, podruhé a po x-té jen zkratku, bez zkratky se uvádění nedoporučuje.

Pokud pojem zkracujeme, poprvé rozepíšeme celý se zkratkou v závorce, při dalším použití už pouze zkratka. Pokud by byla práce obsáhlejší, je vhodné připravit seznam užitých zkratek. Ten se pak uvádí jako samostatná kapitola mezi seznamem literatury a přílohami.

Letopočty vypisujeme, např. 1910–1920, a u pomlčky není mezera (ne 1910 – 1920). Podobně s. 22–23 (ne s. 22 – 23).

Za tečkou vždy následuje mezera, stejně tak za čárkou (vyjma desetinné čárky u čísel).

Mezi uvozovkami a následujícím znakem nesmí být mezera („ Takto ne “).

Stejně tak závorky přiléhají přímo k textu. (1910–1920) – správně, (1910–1920) – špatně.

Všechny grafy, tabulky, schémata, fotografie, mapy, relevantní dokumenty budou umístěny do příloh, nikoli vloženy přímo do textu. Důvodem je grafická přehlednost práce a zkušenost s dosavadními pracemi studentů.

Věta by zpravidla neměla začínat číslem např. v případě uvedení roku nebo přesného data nějaké události. Lepší je před uvedením data použít slovíčka „dne“, „roku“ apod.

2.5 Závěr

Má být celkovým shrnutím práce, její rekapitulací. Autor zde zmiňuje své závěry, popřípadě hypotézy a podněty k dalšímu zkoumání vybraného problému. Rozsah závěru je dán zadáním, zpravidla by neměl být kratší než úvod práce.

2.6 Poznámkový aparát

Poznámkový aparát je veden přímo v textu, pod čarou, prostřednictvím příkazů VLOŽIT, ODKAZ, POZNÁMKA POD ČAROU (ve starších verzích MS Word) a REFERENCE, Vložit pozn. Pod čarou (ve verzi MS Word 2007 a vyšší). Poznámky nejčastěji slouží k odkazům na použitý zdroj, ale nejen na něj – používá se k bližšímu vysvětlení údajů v hlavním textu. V jedné poznámce je žádoucí, aby bylo uvedeno i několik odkazů na různé zdroje. V poznámkách je také možné uvést další detaily, které by zbytečně komplikovaly text. Je ovšem nutné užívání poznámek nepřehánět, aby nevytvářely druhé pásmo výkladu. Také přímé citáty, které se uvádějí v uvozovkách (uvozovky jsou na začátku citátu vždy dole, na konci nahoře) a kurzívou, je nutno používat úměrně. Jejich užití je vhodné zejména tehdy, jestliže se citátem autor vyhne složitému vysvětlování. Pokud není citace z původního zdroje, je nutno v odkazu uvést použité dílo. Cizojazyčné citáty se obvykle překládají a v odkazu se uvádí původní znění. Platí to hlavně pro klíčové pasáže. Členění poznámek je v obvyklých textových editorech automatické.

2.7 Prameny a literatura

Seznam pramenů a literatury musí být nedílnou součástí každé maturitní (či seminární) práce. Je vždy řazen za závěr a před přílohy. Podrobně k tomuto seznamu viz kapitola 3.6.

2.8 Přílohy

Obsahují tabulky, dokumenty často citované v práci, mapy, fotografie, apod. U každé přílohy musí být uveden zdroj, odkud příloha převzata, příp. archiv autora apod. (pokud je pisatel autorem např. grafu). V samotném textu práce se objeví odkazy na příslušnou přílohu ve formátu (viz Příloha 1.3). Řazení příloh by mělo být provedeno na základě hodnocení jejich relevance, tj. podle četnosti jejich využití při čtení práce.

3. VĚDECKÝ APARÁT

3.1 Funkce poznámkového aparátu

Neodmyslitelným atributem odborné práce je poznámkový aparát. Prostřednictvím poznámkového aparátu odkazují k literatuře či k jiným zdrojům, které poskytují informace, názory či skutečnosti, na jejichž základě svoji práci vytváříme nebo z nich citujeme.

Poznámkový aparát umožňuje široce sdílet odbornou literaturu vážící se k daným tématům a problematikám. Na jeho základě má každý zájemce k dispozici zdroje a materiály, se kterými pracovali jiní, a může tak nepoměrně rychleji a efektivněji než vlastním, často namátkovým hledáním shromáždit potřebnou literaturu, která k danému tématu existuje. Tato literatura se každým dalším odborným zpracováním tématu rozšiřuje. Názory se tak tříbí v narůstajícím materiálu, který nevzniká izolovaně, nýbrž stále se v něm udržuje vztah jednotlivých prací a názorů, které jsou v nich vysloveny.

Práce bez poznámkového aparátu se nemůže stát plnohodnotnou součástí odborné literatury, neboť nesplňuje jedno ze základních kritérií – možnost demokraticky a kriticky sdílet s autorem odborné práce všechny zdroje, materiály a pomůcky, ze kterých čerpal. Jedině tak mohu:

- a) vytvořit si vlastní, odborně orientovaný názor na daný text, příp. vytvořit konkurenční či rozšiřující text s možností využít uváděné podklady a zdroje
- b) ověřit, jsou-li tyto podklady a zdroje hodnověrné
- c) kriticky zkoumat jejich interpretaci
- d) kriticky zkoumat právoplatnost argumentace autora odborné práce, potvrzovat, korigovat či odmítat jeho závěry.

Práce bez poznámkového aparátu ztrácí odbornou hodnotu, protože neumožňuje kriticky ověřovat zdroje, materiály a myšlenkový postup autora k daným závěrům. Jakákoli další práce, vycházející z odborného textu, kterému chybí poznámkový aparát, trpí stejnými nedostatky.

Vedle odkazů na zdroje a materiály, s nimiž autor pracuje, slouží poznámkový aparát rovněž jako prostor pro vlastní autorské vysvětlivky, komentáře a dílčí odbočky, které by rušily souvislý tok vlastního textu, avšak z různých důvodů jsou prospěšné – obvykle je jejich funkcí přesněji popsat kontext určité problematiky, informace, tvrzení apod.

3.2 Typy poznámek

3.2.1 Poznámka k publikacím vztahujícím se obecně k problematice

- v úvodu k tématu /k dílčí problematice lze předem uvést odkaz: *Základní přehled viz např. ...* („x“ titulů nebo článků; je možno uvést konkrétní stránky, které s probíranou problematikou nejvíce souvisejí)

3.2.2 Poznámka k odborné problematice

- odborné názory na danou problematiku – uvádí se tam, kde se o ně výklad opírá („odborné“ platí v rámci odborné práce, která předpokládá běžnou odbornou znalost – nejedná se tedy o triviální údaje a názory)

3.2.3 Poznámka k speciálním odborným údajům

- odkazuje na zdroje, z nichž jsou čerpány odborné údaje (např., měření, popis, statistiky, restaurátorský průzkum, stavebně historický průzkum apod.)

3.2.4 Poznámka k nepřímé citaci

- uvádí se po pasáži, ve které je pouze přebíráno a parafrázováno odborné hledisko určitého autora

3.2.5 Poznámka k přímé citaci

- uvádí zdroj, z něhož je přímo citováno

3.2.6 Rozšiřující poznámka

- upřesňuje či rozvádí určitý problém. Uplatňuje se v případě, že se jedná o dílčí odbočení od hlavní problematiky, které by znejasnilo strukturu a plynulost textu

3.2.7 Poznámka k vlastnímu textu

- odkazuje k místu ve vlastním textu, kde daná problematika již byla (*viz výše, s. x.*), nebo ještě bude (*viz níže, s. x.*) daná problematika řešena.

3.3 Zásady citace

1. Každá informace uvedená v práci musí být snadno k nalezení.
2. Všechny údaje (odkazy, citace, seznam pramenů a literatury, atd.) musí být vedeny jednotně.
3. Citace by měla být úplná.
4. Zachováváme pravopisné normy pro jazyk, ze kterého je citováno.

5. Pokud některý z údajů není dostupný, je vynechán a pokračuje se dalším.

3.4 Odkazy na prameny

3.4.1 Co je to pramen?

Obecně se jedná o jedinečný nosič informací, který může mít řadu podob. Nejtypičtější jsou tzv. archivní prameny písemné povahy. Pramenem může ovšem být i zvukový, fotografický, filmový, elektronický, aj. záznam. Typologie pramenů je velmi rozsáhlá, od pramenů úřední proveniencí po soukromé písemnosti. V soupisu zdrojů je nutné odlišovat prameny od literatury.

3.4.2 Nevydané prameny

Obvykle zdroje, které jsou dostupné pouze v jednom exempláři, jsou opatrovány speciálními institucemi (nejčastěji archivy, muzei, sbírkami) a jejich studium podléhá jistým omezením: nelze je studovat mimo objekt uložení, volně kopírovat, zpřístupnění některých pramenů podléhá časovým lhůtám (např. do 50 let po smrti majitele/autora písemnosti). Práce s nevydanými prameny proto vyžaduje specifický studijní plán a přístup.

Odkaz na nevydaný pramen obsahovat tyto údaje:

místo uložení (název instituce). Při první zmínce se název instituce (nejčastěji archiv nebo muzeum) vypisuje celý, při dalších jen zkráceně. POZOR: Každá instituce má svou přesnou zkratku; dále uvádíme název fondu, popřípadě další zpřesňující informace (sbírku, soubor); číslo kartonu (kart.); inventární číslo (inv. č.); popisku složky

Příklad:

Národní archiv v Praze (dále jen NA, Praha), fond KSČ, kart. 24, inv. č. 81.

3.4.3 Vydané prameny

U vydaných pramenů se uvádí název, je-li uveden, pak i editor (ed.) nebo editoři (eds.), místo vydání, vydavatel, rok vydání a počet stran. Popřípadě všechny další zpřesňující informace (série, řada, apod.).

Příklad:

Československo a norimberský proces. Hlavní dokumenty norimberského procesu o zločinech nacistů proti Československu. Praha, Ministerstvo informací 1946, s. 380.

3.4.4 Orální prameny

V tomto případě může autor využít i orálních pramenů. Může se jednat např. o osobní vzpomínky pamětníků, diskuse s odborníky nebo řízený rozhovor s relevantní osobou, jejíž znalosti či svědectví jsou důležité pro zpracování řešeného tématu. Základní pravidla pro tyto citace jsou následující:

1. V případě, že jsou uloženy v archivu, postupuje se jako při odkazech na nevydané prameny.
2. Pokud se jedná o vlastní výzkum, tak se postupuje následovně:

Příklad:

Josef Polišenský, emeritní profesor obecných dějin FF UK, záznam učiněn 9. listopadu 1996 v Praze (archiv autora).

Rozbor příkladu:

Jméno osoby (která citovaný údaj či souvislost zmínila), o koho se jedná, datum a místo pořízení záznamu (místo ověření informace).

3.4.5 Odkazy na internet

Informační zdroje na internetu mohou být zařazeny jak k pramenům, tak k literatuře, záleží na charakteru zdroje. Při odkazu na informace z internetu je opět potřeba dbát na to, aby čtenář byl schopen daný údaj nalézt. Musí být tedy uvedeny všechny důležité detaily. Odkaz z internetu by měl obsahovat:

- JMÉNO AUTORA TEXTU

pokud je uvedeno

- NÁZEV TEXTU

v původním jazyce; do hranatých závorek je možno uvést překlad názvu.

- OFICIÁLNÍ NÁZEV INTERNETOVÉ STRÁNKY

umožňuje nalezení stránky prostřednictvím vyhledávačů (např.: www.google.com) v případě, že přímý odkaz na uvedený zdroj nefunguje

- PŘESNÝ ODKAZ NA INTERNETOVOU STRÁNKU, KTERÝ BY VYHLEDÁVAJÍCÍMU MĚL UMOŽNIT PŘÍMÝ PŘÍSTUP K DANÉMU ZÁZNAMU

je vhodné použít příkazu ctrl+c, ctrl+v /kopíruj – vlož/ a zkopírovat údaj přímo ze stavového řádku sítě internet; tím je omezena možnost překlepů

- **FORMA INFORMACE**

internet nabízí multimediální zdroje, proto je vhodné uvést, že se jedná o jiný než textový záznam, např. záznam zvukový či obrazový

- **DATUM STAŽENÍ INFORMACE**

internetové stránky podléhají častým změnám; záznamy jsou doplňovány, odstraňovány, adresy stránek měněny a podobně. Proto je dobré připojit datum stažení. V případě internetových novin je postup stejný jako v případě novin klasických a není nutné uvádět kompletní adresu článku (příklad 4)

- **CITACE Z FULLTEXTOVÝCH ČLÁNKŮ Z INTERNETOVÝCH DATABÁZÍ**

viz citace z časopisů

Příklad 1:

Italská policie zatkla dalšího ze šéfů neapolské mafie, in: Týden.cz, http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/italska-policie-zatkla-dalsiho-ze-sefu-neapolske-mafie_35077.html (15. 12. 2007).

Příklad 2:

SOUKAL, Petr: Archeologové našli při vykopávkách kostru nemluvněte, in: iDNES, http://zpravy.idnes.cz/archeologove-nasli-pri-vykopavkach-kostru-nemluvnete-p1z-/vedatech.asp?c=A071211_161054_vedatech_mr (12. 12. 2007).

Příklad 3:

Projev nově zvoleného předsedy Federálního shromáždění Alexandra Dubčeka, 28. 4. 1969 (zvukový záznam), in: Digitální knihovna Parlamentu ČR, zvukové záznamy, <http://www.psp.cz/eknih/zvuk/> (12. 12. 2007).

3.5 Odkazy na literaturu

3.5.1 Citace z monografie

Citace z monografie má několik základních variant. Je dobré vždy uvádět celé příjmení i jméno. Tituly autorů se v citacích nepoužívají. Snižuje se tím riziko záměny autora. Je třeba dbát

na pořadí jednotlivých údajů a na správné použití velkých a malých písmen i znamének, spojovníků, rozdělovníků, atd.

Příklad 1 – jeden autor:

HAWKING, Stephen: Stručná historie času, Praha 2007, s. 153.

Příklad 2 – autorská dvojice nebo trojice:

FIALA, Petr – PITROVÁ, Markéta: Evropská unie, Brno 2006, s. 34.

BARRET, Louise – DUNBAR, Robin – LYCETT, John: Evoluční psychologie člověka, Praha 2007, s. 352.

rozbor příkladu:

PŘÍJMENÍ, Jméno prvního autora – PŘÍJMENÍ, Jméno druhého autora – PŘÍJMENÍ, Jméno třetího autora: Název monografie, Místo vydání a rok vydání, strana/y.

Jednotliví autoři jsou řazeni podle abecedy.

Pozn.: Všechna jména autorů se uvádí bez titulů

Existují práce, které jsou v poznámce, či seznamu zdrojů uváděny bez autora. Obvykle se jedná o dva příklady:

- a) autor není nikde v titulu uveden (jedná se o poměrně neobvyklý případ, typičtější pro starší literaturu)
- b) publikace má řadu autorů (hlavní autor není vyznačen) a jejich uvádění by bylo nepraktické

V takovém případě citace začíná názvem knihy. Za názvem je čárka a následuje místo vydání a rok vydání (Příklad 1).

Stejně lze postupovat, jestliže jsou autoři více než tři. Avšak případě, že se jedná o publikaci s více než třemi autory, kde je ve zdroji označen vedoucí autorského kolektivu (mohou být až 3), pak je vhodné jméno (jména) uvést (Příklad 2).

Je možno ovšem postupovat tak, že je uveden autor konkrétní stati (kapitoly) v dané knize (Příklad 3).

Při opětovném odkazu je nutno zkracovat. Příklady zkracování najdete v kapitole 3.5.6.

Příklad 1:

Dějiny obyvatelstva českých zemí, Praha 1998, s. 92.

Příklad 2:

JIRÁK, Jan – MIČIENKA, Marek a kol.: *Základy mediální výchovy*, Praha 2007, s. 62.

Příklad 3:

ŠEBEK, Jaroslav: Německé politické strany, in: MALÍŘ, Jiří – MAREK, Pavel a kol.: *Politické strany. Vývoj politických hnutí v českých zemích a Československu 1861–2004. Díl I. Období 1861–1938*, Brno 2005, s. 467.

3.5.2 Citace ze sborníků

Sborník je publikací, která obsahuje větší počet dílčích studií několika autorů a sestavuje jej editor. Při citaci studie ze sborníku se užívá latinská předložka *v = in.* Nejprve je uvedeno jméno autora konkrétního článku, dále název a poté editor (Příklad 1), či editoři sborníku (Příklad 2), název sborníku uvedený kurzívou, místo a rok vydání a citovaná strana. V seznamu pramenů a literatury pak stačí uvádět pouze název sborníku (Příklad 3).

Příklad 1:

BERLIN, Isaiah: Dva pojmy svobody, in: KIS, János (ed.): *Současná politická filosofie*, Praha 1997, s. 83.

Příklad 2:

BRADOVÁ, Eva: Zlín, in: ŠARADÍN, Pavel – OUTLÝ, Jan (eds.): *Studie o volbách do zastupitelstev obcí*, Olomouc 2004, s. 229.

Příklad 3:

KIS, János (ed.): *Současná politická filosofie*, Praha 1997.

3.5.3 Citace z novin

Příklady následujících citací platí pro denní tisk. Další tiskoviny např. týdeníky, měsíčníky, čtvrtletníky apod. se citují jako časopisy. V případě, že se chceme odkázat na novinový článek, použijeme v poznámce následující informace. Nejprve je uveden autor, pak název článku, název novin, datum vydání a strana, na které se námi citovaný článek nachází (Příklad 1).

Řada novin je nyní publikovaná v tištěné i elektronické formě. I při citacích z tohoto typu zdroje je nutno citovat a v seznamu i citacích je nutno odkazovat na skutečně použitou verzi. A to ze dvou důvodů:

- 1) k etice badatelské práce obecně (a tedy i v tomto případě) patří, že neodkazujeme na zdroj, který jsme skutečně nepoužili;
- 2) elektronická verze se může formálně i obsahově odlišovat od verze tištěné.

U elektronické verze je možno uvést celou adresu (Příklad 2), ale odkaz na konkrétní článek může být příliš dlouhý. Proto je vhodnější uvést základní internetovou adresu (Příklad 3) a celý odkaz napsat do seznamu pramenů a literatury.

Příklad 1:

POKORNÝ, Jakub: Je partner cizinec? Dokažte lásku policii, Mladá fronta Dnes (Plzeňský kraj), 19. 11. 2007, s. A5.

nebo

MACHÁLKOVÁ, Jana – REICHL, Jiří – VALÁŠKOVÁ, Marie: Ministr školství pro marihuanu, Lidové noviny, 28. 11. 2007, s. 1.

uvedené údaje představují:

PŘÍJMENÍ, Jméno: Název článku, Název novin (mutace), datum, strana/y.

Příklad 2:

MACHÁLKOVÁ, Jana – REICHL, Jiří – VALÁŠKOVÁ, Marie: Ministr školství pro marihuanu, Lidové noviny, 28. 11. 2007, http://www.lidovky.cz/ministr-skolstvi-pro-marihuanu-dnu-/ln_noviny.asp?c=A071128_000002_ln_noviny_sko&klic=222650&mes=071128_0 (5. 12. 2007).

Příklad 3:

MACHÁLKOVÁ, Jana – REICHL, Jiří – VALÁŠKOVÁ, Marie: Ministr školství pro marihuanu. Lidové noviny, 28. 11. 2007, www.lidovky.cz.

U některých periodik, která jsou obecně známá, je možné v citaci použít místo celého názvu zkratku. V seznamu literatury se pak uvádí celý název tohoto periodika. Nejznámějšími příklady jsou:

MfD – Mladá fronta Dnes, LN – Lidové noviny, HN – Hospodářské noviny

3.5.4 Citace z časopisů

U časopisů se při první citaci a při uvádění v seznamu pramenů a literatury postupuje podobně jako u sborníků. Nejprve je jako vždy uvedeno jméno autora, následuje název článku, poté in: název časopisu, ročník časopisu (římskou číslicí), rok vydání, číslo v ročníku a nakonec citovaná strana, na které se odkazovaná pasáž v časopise nachází (Příklad 1).

Názvy notoricky známých časopisů lze v poznámkách zkracovat. Pokud existuje oficiální zkratka, pak je nutno používat tuto a nevytvářet vlastní.

Jako v případě novin, také u časopisů existuje elektronická verze. U akademických časopisů je obvyklé, že elektronická verze je faksimile tištěné verze (oscanovaná nebo převedená jiným způsobem). V takovém případě uvádíme bibliografický údaj jako u tištěné verze s tím, že do závorek uvedeme základní internetovou adresu databáze (Příklad 2).

Příklad 1:

TŘEŠTÍK, Dušan: Přemyslovci v naší paměti, in: Dějiny a současnost XXVIII., 2006, č. 9, s. 14.

Příklad 2:

HALBERSTAM, Michael: Totalitarianism as a Problem for the Modern Conception of Politics, in: Political Theory XXVI., 1998, č. 4, s. 459 (<http://www.jstor.org/>).

3.5.5 Citace z nepublikovaných prací

U nepublikovaných prací je kromě autora a názvu nutno uvést i druh práce, rok a místo uložení, počet stran.

Příklad:

MATOUŠKOVÁ, Ladislava: Interkulturní výchova v hodinách občanské výchovy se zaměřením na židovský národ, Diplomová práce, Praha 2004, s. 72.

3.5.6 Opakované citace

Výše byly uvedeny způsoby základních citací, tj. pokud se citace na daný zdroj objeví v práci poprvé. Aby autor práce nemusel citace při druhém, třetím až x-tém užití neustále opakovat v celé šíři, používá se tzv. zkrácená citace. Níže uvedená pravidla na příkladech platí pro všechny výše naznačené citace.

Příklad:

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam: Slovník korejské literatury, Praha 2007, s. 171.

Příklad 1a – opětovný odkaz na článek daného autora v textu:

LÖWENSTEINOVÁ 2007, s. 171.

(pokud byste náhodou citovali autory se stejným příjmením, doporučuje se uvést i zkratku křestního jména, tj. v našem případě LÖWENSTEINOVÁ, M. 2007, s. 171.)

Příklad 1b – opětovný odkaz na článek autora, pokud citujeme více děl vydaných ve stejný rok:

LÖWENSTEINOVÁ 2007a, s. 171. LÖWENSTEINOVÁ 2007b, s. 171

Užitá písmena, tj. a, b, c, atd. musíme zohlednit i v seznamu pramenů a literatury.

Příklad 2 – odkazujeme na stejný zdroj hned v následující poznámce:

Tamtéž, s. 180.

3.6 Seznam pramenů a literatury

Všechny položky tohoto seznamu je třeba řadit abecedně (podle příjmení nebo prvního písmene názvu).

Soupis pramenů a literatury figuruje pod titulkem Prameny a literatura (číslováno jako standardní kapitola řazená za závěrem). Soupis pramenů figuruje pod číslovanou podkapitolou Prameny a soupis literatury figuruje pod nadpisem číslované podkapitoly Literatura (vždy bez teček a dvojteček za titulkem). Uvnitř oddílu Prameny můžeme použít další podkapitoly (Archivní, Tištěné atd.).

3.6.1 Prameny

Při sestavování seznamu pramenů se postupuje stejně jako při první citaci pramene (viz kapitola 3.4).

3.6.2 Literatura

Je nutno uvést všechny potřebné údaje (jako v prvním odkazu). Norma nevyžaduje uvádění počtu stran u monografií. Zatímco v poznámkovém aparátu neuvádíme nakladatelství, v seznamu jej domácí i zahraniční autoři uvádějí. V našem případě je na uvážení autora a vedoucího

práce, zda nakladatelství do seznamu nezahrne (Příklad 1), nebo naopak (Příklad 2). Vzhledem k relevanci při řazení údajů je nutno, aby nakladatelství, pokud tento údaj použijete, figurovalo až po místě vydání. Je nutné, aby se v seznamu vyskytovala křestní jména v plném znění, ne ve zkratce. V oddílu literatury bez dalšího vnitřního členění figuruje soupis knih-monografií, sborníků a statí ze sborníků, článků z novin, časopisů a internetu (nejedná-li se o prameny). Uvedení každé položky v soupisu je ukončeno tečkou. Jména autorů knih píšeme versálkami.

Příklad 1: HOUSER, Pavel: Kapka metanového deště, Praha 2007.

Příklad 2: HOUSER, Pavel: Kapka metanového deště, Praha, Dokořán 2007.

4. ZÁVĚR

Výše jsou uvedena pouze základní pravidla. Je samozřejmě možné, že se jednotliví studenti setkají při zpracování svých pojednání s dalšími případy, které tento manuál neřeší. Pro tento případ je nejvhodnější kontaktovat vedoucího práce, popř. vedoucího maturitních prací. Řešení těchto případů se pak objeví v případné aktualizaci manuálu.

Tento manuál byl zpracován na základě několika inspiračních zdrojů. Klíčové byly zejména dva. Vnitřní instrukce Katedry politologie a evropských studií FF UP v Olomouci a Ústavu dějin umění FF UK v Praze. Předkládaný manuál je interním dokumentem Gymnázia Františka Křížíka, s.r.o.